

Aktualitātes Zaļā darījuma politikas jomās Eiropas Savienībā

Avots: CLEW

Pēc pēdējām vēlēšanām pirms pieciem gadiem Eiropas Parlamentu pāršalca "zaļais vilnis", ko izraisīja gados jauni cilvēki, kas mobilizējās t.s."klimata gājienos". Šajā kontekstā Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Ursula fon der Leiena (Ursula von der Leyen) nāca klajā ar Eiropas Zaļo darījumu (Zaļo kursu). Šī projekta vērienīgumu var novērtēt pēc viņas toreiz izmantotās retorikas: "Zaļais darījums" bija kā "Pirmais cilvēks no Eiropas uz Mēness".

Kopš tā laika pasaule ir krasi mainījusies. Klimata jautājumiem, visticamāk, nebūs liela nozīme nākamajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kas notiks 6.-9. jūnijā. Tā vietā vēlētāji dosies pie vēlēšanu urnām, ņemot vērā notiekošo Krievijas karu pret Ukrainu, Eiropas mēroga lauksaimnieku protestus un Donalda Trampa iespējamo atgriešanos Baltajā namā novembrī gaidāmajās ASV vēlēšanās.

Ja ticēt aptaujām, Eiropas Tautas partija (EPP), kurai pieder Ursula fon der Leiena (Ursula von der Leyen), kas kandidē uz otro termiņu Komisijas vadītāja amatā, paliks lielākā politiskā grupa Parlamentā. Aptaujas prognozē arī strauju kritumu Eiropas Zaļo partijai, kas varētu zaudēt līdz pat 20 vietām. Tā būtu reāla politiska neveiksme, jo pašlaik šai grupai ir 72 ievēlēti deputāti. Eiropas Parlamentā vēl nekad nav bijis tik daudz zaļo deputātu kā šajā sasaukumā. Zaudējot tik daudz deputātu, tiktu samazināta centra un kreiso grupu ietekme par labu galēji labējām grupām. Šī jaunā struktūra liek apšaubīt turpmāko vairākumu un līdz ar to arī Zaļā darījuma nākotni.

"Ja vairs nebūs demokrātiska atbalsta Zaļajam darījumam, tas beigsies. Tas ir viens no galvenajiem vēlēšanu izaicinājumiem," sacīja Eiropas Parlamenta Vides komitejas priekšsēdētājs Paskāls Kanfins, kurš bija iesaistīts daudzās sarunās par Zaļo darījumu. Arī Eiropas Zaļie ir noraizējušies: "Pēdējās Eiropas Parlamenta vēlēšanās 2019. gadā notika klimata gājieni, un iebilst pret Zaļo darījumu bija politiski dārgi. Šodien tas ir politiski izdevīgi," žurnālistiem Briselē sacīja Eiropas Parlamenta

Zaļo grupas līdzpriekšsēdētājs Filips Lamberts. Tāpēc zaļajiem vēlēšanās būs jāspēlē " savas dzīves izšķirošā spēle".

Notikumi, kas gaidāmi turpmākajās nedēļās

Enerģētikas politika.

Pēc tam, kad Eiropas Savienības (ES) likumdevēji vienojās par jaunu pieeju minimālo energoefektivitātes standartu noteikšanai dzīvojamām ēkām, direktīvu Eiropas Parlamenta likumdevējiem (EP deputātiem) jāpieņem marta plenārsēdē (11.-14. martā). EP deputāti balsos arī par Metāna emisiju direktīvu. Jaunā elektroenerģijas tirgus struktūra ir iekļauta aprīļa pirmās plenārsesijas darba kārtībā (10.-11. aprīlī), savukārt abi gāzes paketes elementi tiks apspriesti aprīļa otrajā sesijā (26.-29. aprīlī).

Dabas atjaunošanas regula.

ES vides ministri tiksies 25. martā, lai sniegtu galīgo apstiprinājumu vienam no pretrunīgākajiem vides tiesību aktiem, par kuru Eiropas Savienība ir cīnījusies. Pašlaik no 27 dalībvalstīm 21 ir paziņojusi, ka atbalstīs šo likumu, pēc balsojuma notikušajā preses brīfingā norādīja Eiropas Parlamenta deputāte Juta Paulus. Tas nozīmē, ka būs vairākums, lai likums tiktu galīgajā variantā pieņemts. Tad regula stāsies spēkā 20 dienas pēc publicēšanas ES Oficiālajā Vēstnesī. Dalībvalstīm būs divi gadi laika, lai īstenotu šo likumu valsts līmenī.

Rūpniecisko emisiju direktīva:

Rūpniecisko emisiju direktīvas (IED) tiesību akta teksts ir pēdējā posmā, jo to jau ir apstiprinājusi ES Padome. Atliek tikai saņemt "zaļo gaismu" no Eiropas Parlamenta deputātiem, kuri balsos marta plenārsēdē. Ierosinātās direktīvas mērķis ir pavērt ceļu ES "nulles piesārņojuma" mērķa sasniegšanai līdz 2050. gadam. Dokumentā paredzēts, ka tā mērķis ir aptuveni 50 000 rūpniecības un lauksaimniecības iekārtu, kas kopā rada 20 % no piesārņojošo vielu emisijām gaisā un ūdenī. Sākotnējā

priekšlikumā Eiropas Komisija cerēja paplašināt direktīvas darbības jomu, iekļaujot tajā arī intensīvāku lopkopību, jo īpaši liellopu audzēšanu, kas ir galvenais metāna un amonjaka emitētājs. Taču Eiropas Parlaments iebilda pret šo pasākumu.

Augsnes monitoringa regula.

Eiropas Parlamenta ietekmīgās Vides komitejas deputāti savu nostāju pieņems 11. marta sanāsmē. Pēc tam, kad komiteja būs apstiprinājusi tekstu, tas būs jāpieņem visiem EP deputātiem aprīlī paredzētajā plenārsēdē. Ierosinātajā direktīvā ir paredzēti pienākumi vākt datus un novērtēt augsnes veselību. Tekstā arī izklāstīti "principi" augsnes ilgtspējīgas apsaimniekošanas pasākumu noteikšanai, bet nav precizētas prakses, kas jāpiemēro vai jāaizliedz. Doma ir tāda, - veselīga augsne var labāk absorbēt siltumnīcefekta gāzes.

Klimata noturības tiesību aktu kopums.

Komisijas paketei par noturību un pielāgošanos klimata pārmaiņām bija paredzēts iekļaut dokumentus par ūdens noturību un klimata riskiem. Savā 2024. gada darba programmā Komisija norāda, ka "mēs pieņemsim iniciatīvu par ūdens izturētspēju, lai nodrošinātu iedzīvotājiem, dabai un ekonomikai piekļuvi ūdenim, vienlaikus risinot arī katastrofālu plūdu un ūdens trūkuma problēmu, kā arī iniciatīvu, lai noteiktu un novērtētu, kā vislabāk pārvaldīt klimata riskus visās ES politikas jomās". Tomēr, kā ziņoja Politico, ūdens noturības jautājums ir atlikts.

Jaunākā informācija par ES politikas veidošanu - pagājušais mēnesis kopsavilkumā

Dabas atjaunošanas regula.

ES likumdevēji galīgo apstiprinājumu šim ļoti pretrunīgi vērtētajam tekstam deva 27. februārī. Tā turpmākais liktenis līdz pašām beigām bija neskaidrs, tāpēc balsojums par Dabas atjaunošanas regulu Eiropas Parlamentā tika gaidīts ar nepacietību. Galu galā par to nobalsoja 329

Eiropas Parlamenta deputāti, 275 bija pret un 24 atturējās. Tas nozīmē, ka Eiropas Parlamenta deputātu koalīcija no kristīgo demokrātu Eiropas Tautas partijas (EPP), ultrakonservatīvās un eiroskeptiķu ECR un galēji labējās ID nespēja novērst likuma pieņemšanu.. "Šis ir vēsturisks izrāviens," preses konferencē Strasbūrā sacīja referents Cēzars Luena (S&D). Viņš uzsvēra, ka pieņemtais likums piešķir ES vadošo lomu un uzticamību starptautiskajā arēnā. COP 16 par bioloģisko daudzveidību notiks šā gada oktobrī-novembrī Kali, Kolumbijā. Sarunu dalībnieki tiksies, lai apspriestu Kunmingas un Monreālas Bioloģiskās daudzveidības pamatkonvencijas īstenošanu, kas tika pieņemta 2022. gada beigās. Eiropas Savienība varēs iesniegt savu nesen pieņemto tiesību aktu. ES likumdevēji 2023. gada 9. novembrī panāca vienošanos, kas, tomēr, būtiski atšķiras no Eiropas Komisijas 2022. gada jūnijā iesniegtā priekšlikuma.

Vides un klimata krimināltiesības.

Vienlaicīgi ES likumdevēji nobalsoja arī par direktīvu par noziegumiem pret vidi. Deputāti atbalstīja novembra vidū panākto vienošanos ar dalībvalstu valdībām par plānu aizsargāt vidi ar krimināltiesību palīdzību. Jāuzsver, ka ECR deputāti ar pārliecinošu balsu vairākumu iebilda pret šo tekstu. "Tas gan ir nedaudz sarūgtinoši," paziņoja Antonius Manders (EPP), norādot, ka ultrakonservatīvā grupa bija atbalstījusi šo tekstu iepriekšējo sarunu laikā. "Bet tādas lietas politikā notiek, jo īpaši pirms vēlēšanām." Pirms teksta stāšanās spēkā tas vēl ir oficiāli jāpieņem dalībvalstu ministriem. Plānots, ka 26. martā teksts tiks iesniegts Lauksaimniecības padomes sanāksmē. Tekstā ir precīzāk definēti noziegumi pret vidi un pievienoti jauni noziedzīgu nodarījumu veidi, piemēram, nelikumīga fluorētu siltumnīcefekta gāzu ražošana, laišana tirgū, imports, eksports un izmantošana vai izplūde.

Oglekļa aizvākšana un sertifikācijas sistēma - CRCF

ES likumdevēji 20. februārī panāca politisku vienošanos par priekšlikumu izveidot pasaulē pirmo reģistru sertificētai oglekļa dioksīda aizvākšanai, kas iegūta, izmantojot ekoloģiskās lauksaimniecības praksi un rūpnieciskos procesus. Nākamais solis Komisijai ir "izstrādāt pielāgotas

sertifikācijas metodoloģijas dažādiem oglekļa aizvākšanas pasākumu veidiem", pamatojoties uz četriem kritērijiem: kvantitatīvu novērtējumu, papildināmību, ilgtermiņa uzglabāšanu un ilgtspējību. Komisija tiek aicināta arī iekļaut "skaidrus atbildības mehānismus, izstrādājot sertifikācijas metodikas", teikts Padomes paziņojumā. Paredzams, ka "četrus gadus laikā" pēc regulas stāšanās spēkā tiks izveidots elektronisks ES mēroga sertifikācijas vienību reģistrs. Oglekļa dioksīda piesaistes sertifikācijas sistēma (CRCF) ir paredzēta, lai veicinātu tehnoloģiskās un dabiskās oglekļa dioksīda piesaistes palielināšanos, ļaujot pārredzami un pārbaudāmi novērtēt CO₂ piesaistes sertifikātus naudas izteiksmē.

"Greenwashing" - zaļmaldināšana

Parlamenta deputāti 17. janvāra plenārsesijā pieņēma galīgo versiju direktīvai, kuras mērķis ir labāk aizsargāt patērētājus no maldinošu vides apgalvojumu sniegšanas un ar kuru Eiropas Komisija nāca klajā 2022. gada martā. Ar tiesību aktu tiek paplašināts direktīvā pret maldinošu komercpraksi ietvertā aizliegto darbību saraksts. Tajā ir pievienotas t.s. "vispārīgas" vides aizsardzības norādes bez sertifikācijas vai publiska apstiprinājuma un aizliegta tādu produktu reklāma, kuru kalpošanas laiks ir ierobežots.

Drīzumā gaidāmi daži interesanti pasākumi:

4.-5. marts: Saules enerģijas samits Briselē. SolarPower Europe galvenais pasākums pulcēs 450 augsta līmeņa nozares pārstāvjus un lēmumu pieņēmējus no visas ES un ārpus tās, lai apspriestu svarīgākās stratēģiskās, politiskās un tirgus norises, kas nosaka saules enerģijas nākotni Eiropā.

29.-30. aprīlis: Tiesīsaistes seminārs par tiesvedību klimata jomā Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Šajā seminārā tiks detalizēti apspriesti galvenie aspekti un iespējamās pieejas klimata tiesvedībai ECT. Uzmanība tiks pievērsta nesen apspriestajai judikatūrai, par kuru ECT ir pieņēmusi lēmumu.